

نظریه‌های روابط بین‌الملل:

بنیان‌های نظری نظم و رژیم‌های بین‌المللی

دکتر فرهاد قاسمی

دانشیار روابط بین‌الملل دانشگاه تهران

سرشناسه : قاسمی، فرهاد، ۱۳۴۷-
عنوان و نام‌پدیدآور : نظریه‌های روابط بین‌الملل: بنیان‌های نظری
رژیم‌های بین‌المللی و منطقه‌ای / فرهاد قاسمی
مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۳۹۲
مشخصات ظاهری : ۵۱۲ ص.
شابک : 978-964-511-442-6
وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا
عنوان دیگر : بنیان‌های نظری رژیم‌های بین‌المللی و منطقه‌ای.
موضوع : روابط بین‌المللی
موضوع : علوم سیاسی
رده‌بندی کنگره : جن ۲ق/ ۱۳۰۵ JZ
رده‌بندی دیویی : ۳۲۷/۱۰۱
شماره کتابشناسی ملی : ۳۰۱۱۲۵۱

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی، فایل الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
از ناشر خلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.
لطفاً در صورت مشاهده، موارد را به شماره تلفن‌های ذیل اطلاع دهید.

۶۴۳

نشر میزان

نظریه‌های روابط بین‌الملل:
بنیان‌های نظری رژیم‌های بین‌المللی و منطقه‌ای

دکتر فرهاد قاسمی

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۲

قیمت: ۲۱۰۰۰ تومان

شماره: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۴۴۲-۶

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی‌فر، کوچه نکسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱

فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخررازی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰

واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱

پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

فهرست مطالب

فصل اول - ساخت شناسی پدیده نظم در سیستم نوین بین الملل: نظم سیستمی و سازه های	
کنترلی.....	۲۷
۱- تعریف نظم.....	۳۰
۱-۱- چارچوب کارکردی نظم.....	۳۱
۲-۱- اهداف سیستمی.....	۳۲
۳-۱- الگوهای رفتاری و ساهندهای رفتاری و ساختاری.....	۳۳
۲- نگرشی سبیرتیک به ساخت سیستم بین الملل.....	۳۴
۳- ساخت شناسی سیستم بین الملل نوین به عنوان چارچوب کارکردی پدیده نظم.....	۳۷
۱-۳- نیروهای ژرف سیستمی در سیاست بین الملل نوین.....	۳۸
۱-۱-۳- تکنولوژی.....	۳۸
۲-۱-۳- نیروی ژرف اقتصاد.....	۴۲
۳-۱-۳- نیروی ژرف قدرت.....	۴۵
۴-۱-۳- فرهنگ و ساخت نوین سیستم بین الملل.....	۴۶
۴- ساخت سیستم بین الملل نوین.....	۴۹
۵- شکل گیری سازه کنترلی پدیده نظم.....	۵۲
۱-۵- لایه بندی سازه های کنترلی.....	۵۲
۲-۵- مدل و الگوریتم سیستم های کنترل نظم.....	۵۵
فصل دوم: مبانی نظری، کارکردی نظریه سیستم های پیچیده و آشوب در مطالعات نظم	
سیستمی و منطقه ای: چارچوب عملیاتی و سیستمی رژیم های بین المللی.....	۶۱
۱- مبانی مدل سازی نظری در حوزه نظم در سیستم های پیچیده و آشوب.....	۶۵

- ۱-۱- اصل شاخه‌ای شدن نظم ۶۵
- ۲-۱- اصل وابستگی حساس ۶۷
- ۳-۱- اصل قانون قدرت ۶۸
- ۴-۱- اصل مجذوب‌کننده ناآشنا ۶۹
- ۵-۱- اصل کنترل چرخه‌ای ۷۰
- ۶-۱- اصل تکامل در سیستم‌های پیچیده ۷۰
- ۷-۱- اصل ثبات پویا ۷۱
- ۹-۱- اصل عدم تقارن قدرت ۷۲
- ۲- ترسیم مدل بر مبنای اصول نظری ۷۳
- ۳- اجزاء مدل سیستم‌های پیچیده و آشوب و پیامدهای تحلیلی آن بر نظم منطقه‌ای ۷۴
- ۳-۱- منابع پیچیدگی، آشوب و غیر خطی شدن سیستم منطقه‌ای ۷۴
- ۴- اصول نظم در سیستم منطقه‌ای پیچیده و آشوب ۸۰
- ۴-۱- شاخه‌ای شدن نظم سیستمی در منطقه‌ای ۸۱
- ۴-۱-۱- کاربرد اصل شاخه‌ای در نظم منطقه‌ای ۸۳
- ۴-۲- اصل وابستگی حساس و نظم منطقه‌ای ۸۵
- ۴-۳- اصل مکان‌های فازی در منطقه (مجدوب‌کننده‌ها) ۸۷
- ۴-۴- اصل تکاملی بودن نظم منطقه‌ای ۸۹
- ۵- سیاست‌گذاری در وضعیت پیچیدگی نظم منطقه‌ای ۹۲
- ۶- تعارضات منطقه‌ای در وضعیت پیچیدگی ۹۴
- ۷- مدیریت نظم و سیستم‌های منطقه‌ای: رژیم‌های منطقه‌ای و مدیریت نظم ۹۶
- فصل سوم - شاخه‌ای شدن نظم در سیستم‌های پیچیده و آشوب: جهانی شدن و مدل‌های نظم منطقه‌ای در سیستم جهانی ۱۰۵
- ۱- مبانی مفهومی و نظری ۱۰۸
- ۲- جهانی شدن و ابعاد ژئواکونومیک نظم منطقه‌ای ۱۱۳
- ۳- سیستم جهانی و مدل ژئوکالچری نظم منطقه‌ای ۱۱۸
- ۴- پیامدهای نظامی جهانی شدن در حوزه منطقه‌ای: مدل ژئواستراتژیک ۱۲۶
- ۵- مدل نظری ۱۳۴

فصل چهارم - بنیان‌های مفهومی و نظری رژیم‌های بین‌المللی در نظم نوین سیستم‌های

پیچیده: دیدگاه‌های نظری مختلف پیرامون رژیم‌های بین‌المللی..... ۱۴۱

۱- بنیان‌های مفهومی رژیم‌های بین‌المللی..... ۱۴۶

۱-۱- تعریف رژیم‌های بین‌المللی..... ۱۴۶

۲- اجزاء تشکیل‌دهنده رژیم‌های بین‌المللی..... ۱۴۷

۲-۱- اجزاء ماهوی..... ۱۴۷

۲-۲- حوزه تصمیم‌گیری و ساخت فیزیکی..... ۱۵۱

۲-۳- بخش اجرا..... ۱۵۲

۳- ویژگی‌های رژیم‌های بین‌المللی..... ۱۵۳

۴- انواع رژیم‌های بین‌المللی..... ۱۵۴

۴-۱- رژیم‌های خاص و رژیم‌های متکثر..... ۱۵۴

۴-۲- رژیم‌های لاسی فای (منعطف) و متمرکز..... ۱۵۴

۴-۳- انواع رژیم از بعد میزان اواند خط‌مشی‌ها و سیاست‌ها..... ۱۵۴

۴-۴- رژیم‌های تحمیلی و رژیم‌های مبتنی بر رعایت و مذاکره..... ۱۵۵

۴-۵- رژیم‌های بین‌المللی براساس سطوح موضوعی..... ۱۵۶

۴-۶- رژیم‌های بین‌المللی منطقه‌ای و رژیم‌های بین‌المللی جهانی..... ۱۵۶

۴-۷- رژیم‌های بین‌المللی رسمی و غیررسمی..... ۱۵۷

۴-۷-۱- تعریف سازمان‌های بین‌المللی به عنوان تجلی بخش رژیم‌های بین‌المللی

رسمی..... ۱۵۷

۴-۷-۲- رژیم‌های بین‌المللی رسمی براساس نوع عضویت..... ۱۵۹

۴-۷-۳- گروه‌بندی رژیم‌های بین‌المللی حکومتی..... ۱۶۲

۴-۷-۴- رژیم‌های رسمی سیاستگذار و عملیاتی..... ۱۶۳

۵- معماها و تنگناهای رژیم‌های بین‌المللی رسمی..... ۱۶۳

۵-۱- مشکلات ماهوی و بنیادین رژیم‌های بین‌المللی رسمی..... ۱۶۴

۵-۲- مشکلات ساختی..... ۱۶۵

۵-۳- مشکلات تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی..... ۱۶۶

۶- نقش و کارکرد رژیم‌های بین‌المللی..... ۱۶۸

- ۱۶۸-۱- نقش رژیم‌های بین‌المللی ۱۶۸
- ۱۶۹-۲- کارکرد رژیم‌های بین‌المللی ۱۶۹
- ۱۷۰-۷- جایگاه حقوقی رژیم‌های بین‌المللی ۱۷۰
- ۱۷۰-۱- شخصیت حقوقی رژیم‌های بین‌المللی ۱۷۰
- ۱۷۱-۲- صلاحیت و اختیارات ۱۷۱
- ۱۷۲-۳- مزایا و مصونیت رژیم‌های بین‌المللی ۱۷۲
- ۱۷۳-۸- پارادیم‌های تحلیلی رژیم‌های بین‌المللی ۱۷۳
- ۱۷۴-۱- دیدگاه‌های هنجاری ۱۷۴
- ۱۷۷-۲-۸- پارادیم گروسیوسی ۱۷۷
- ۱۷۷-۱-۲-۸- اصول و مبانی ۱۷۷
- ۱۷۷-۲-۲-۸- اوران یانگ و پارادیم گروسیوسی ۱۷۷
- ۱۷۹-۳-۲-۸- پوجالا و هاپکینز ۱۷۹
- ۱۸۱-۳-۸- پارادیم ساختارگرای ۱۸۱
- ۱۸۶-۴-۸- پارادیم نولیبرالی و رژیم‌های بین‌المللی ۱۸۶
- ۱۸۶-۱-۴-۸- اصول و مبانی ۱۸۶
- ۱۸۷-۲-۴-۸- بنیان‌های مفهومی و نظری رژیم‌های بین‌المللی از دیدگاه کوهن ۱۸۷
- ۱۸۷-۱-۲-۴-۸- تعریف رژیم ۱۸۷
- ۱۸۷-۲-۲-۴-۸- تئوری‌های رژیم‌های بین‌المللی در پارادیم نولیبرالی کوهن ۱۸۷
- ۱۸۷-۱-۲-۲-۴-۸- تئوری کارکردی و انتخاب عقلانی ۱۸۷
- ۱۸۹-۸-۲-۲-۴-۸- تئوری تقاضا در شکل‌گیری رژیم‌های بین‌المللی ۱۸۹
- ۱۹۳-۸-۳-۲-۴-۸- مدل‌های تحول در رژیم‌های بین‌المللی ۱۹۳
- ۱۹۶-۴-۳-۸- اکسلرود و پارادیم نولیبرال ۱۹۶
- ۲۰۰-۴-۴-۸- دیدگاه کراسنر و پارادیم نولیبرال ۲۰۰
- ۲۰۱-۴-۴-۸- بررسی نقش متغیرهای علی ۲۰۱
- ۲۰۳-۴-۴-۸- خود مختاری رژیم‌ها: بازخوران و تاخیر زمانی ۲۰۳
- ۲۰۶-۴-۵-۸- رابرت جرویس ۲۰۶
- ۲۰۶-۴-۵-۸- اصول و مبانی کلی ۲۰۶

۲۰۸.....	۸-۴-۲ شرایط شکل‌گیری رژیم‌های امنیتی
۲۰۹.....	۸-۴-۶ آرتوراستین و نهادگرایی نولیبرال
۲۱۱.....	۸-۵- دیدگاه شناختی ارنست هاس
۲۱۳.....	۸-۶- برداشت‌های انتقادی و رژیم‌های بین‌المللی
۲۱۳.....	۸-۶-۱ اصول و مبانی
۲۱۴.....	۸-۶-۲ معمای امنیت زیربنای شکل‌گیری رژیم‌های نوین
۲۱۵.....	۸-۶-۳ گفتمان اخلاقی زیربنای شکل‌دهنده به سامانه‌های نوین سیاسی
۲۱۶.....	۸-۶-۴ دیدگاه فوکویی
۲۱۸.....	۸-۷- دیدگاه سازه‌نگاری
۲۱۹.....	۸-۷-۱ جان گارد روگی
۲۲۰.....	۸-۷-۱-۱ کالا با قابلیت تقسیم و تخصیص
۲۲۰.....	۸-۷-۱-۲ کالا با قابلیت تقسیم و غیر قابل تخصیص
۲۲۱.....	۸-۷-۱-۳ عرضه مشترک و قابلیت تخصیص
۲۲۱.....	۸-۷-۱-۴ عرضه مشترک و غیر قابل تخصیص
۲۲۲.....	۸-۷-۲ الکساندرونت (سازه‌نگاری)
۲۲۳.....	۸-۸- دیدگاه کارکردگرایی و نو کارکردی
۲۲۶.....	۸-۹- دیدگاه مارکسیستی
۲۲۸.....	۹- طراحی رژیم‌های بین‌المللی «ارائه مدل نظری»
۲۳۷.....	فصل پنجم - مدل تحلیلی و نظری در طراحی رژیم بین‌المللی امنیتی: کنترل و خلع سلاح هسته‌ای
۲۴۰.....	۱- مدل تحلیلی رژیم‌های بین‌المللی امنیتی
۲۴۵.....	۲- تحول تاریخی در تلاش برای ایجاد رژیم کنترل و خلع سلاح
۲۴۹.....	۳- بنیان‌های نظری در طراحی رژیم کنترل و منع گسترش تسلیحات هسته‌ای
۲۵۰.....	۳-۱- مسئله شناسی
۲۵۶.....	۳-۲- اصل حساسیت موضوع رژیم
۲۵۷.....	۳-۳- اصل تغییر الگوی رفتاری نقطه هدف (واحد‌های رژیم) از تعارضی به همکاری